

Een duurzaam lokaal sportbeleid

Een zaak van iedereen

Duurzaamheid is zo'n begrip dat iedereen kent, maar waar iedereen ook net iets anders onder verstaat. Is het lokaal sportbeleid duurzaam als er gedacht is aan het gebruik van zonne-energie en regenwater? Of is een verbreding met andere invalshoeken aan de orde als we ons sportief aanbod en onze infrastructuur bekijken?

Lien Van Belle
stafmedewerker ISB
lien.vanbelle@isbvzw.be
Marjolein van Poppel
stafmedewerker ISB
marjolein.vanpoppel@isbvzw.be

Dag 2, sessie 3
Duurzaamheid van een lokaal sportbeleid
Stijn Bruers, projectverantwoordelijke Footprinting Ecolife
Kristof De Vriendt, sportfunctionaris Hooglede
Lien Van Belle (moderator)
Marjolein van Poppel (moderator)

Duurzame ontwikkeling beoogt zo veel mogelijk welvaart en welzijn te creëren voor iedereen en zodanig dat verdere generaties er ook van kunnen genieten, hier en elders op aarde. Dit gaat verder dan milieubeleid alleen en heeft evenzeer betrekking op andere beleidssectoren. Het is een concept in evolutie dat een andere invulling krijgt naargelang het tijdstip, de economie, het sociaal en milieubeleid en de wetenschappelijke kennis. Het is vooral van belang dat lokale besluitvorming rekening houdt met de verschillende invalshoeken van duurzame ontwikkeling, dat ze democratisch gebeurt en de burgers betreft.

Drie pijlers

Duurzame ontwikkeling steunt op drie pijlers, de drie 'P's':

- Prosperity (economie): de economische vitaliteit moet verzekerd zijn;

- People (sociaal): solidariteit tussen rijk en arm, eerlijke verdeling van rijkdom en welzijn;
- Planet (ecologie): het milieu moet beschermd worden door vervuiling te voorkomen en te beperken, door natuurlijke bronnen niet uit te putten enzovoort.

Verder houdt duurzame ontwikkeling ook in dat burgers, bedrijven en verenigingen betrokken worden bij de besluitvorming en dat de nadruk ligt op de heel lange termijn (generaties) (zie figuur 1).

Met duurzame ontwikkeling in het achterhoofd word je gedwongen te zoeken naar een gezamenlijke winst die voor de drie pijlers een meerwaarde creëert. Ga na hoe milieu- of natuurmaatregelen ook een economische winst (innovatie, toerisme ...) kunnen opleveren. Bijvoorbeeld door een opvangbekken voor regenwater te integreren in een recreatiezone, een beek natuurlijk laten

De VVSG-pocket *Toekomst voor duurzame ontwikkeling* door Alex Verhoeven geschreven, was een rijke bron van informatie. Zie www.politeia.be voor meer info.

Economisch	Sociaal	Ecologisch
<ul style="list-style-type: none"> • Economische vitaliteit • Prosperity 	<ul style="list-style-type: none"> • Welzijn • People 	<ul style="list-style-type: none"> • Solidariteit • Milieu • Planet
Betrekken van burgers, bedrijven, verenigingen		
Zeer lange termijn		

FIGUUR 1 // Drie pijlers van duurzame ontwikkeling - gebaseerd op A. Verhoeven (2012)

meanderen (i.p.v. dure riolering) en zitbanken, fiets- en wandelpaden te voorzien. Via duurzame ontwikkeling kunnen verschillende beleidsvelden elkaar vinden in een gemeenschappelijke ambitie en blijft de eigen sectorale bekommernis herkenbaar.

Ecologische voetafdruk

De ecologische voetafdruk is een bekende manier om duurzaamheid te meten en is gebaseerd op het principe 'vraag en aanbod'. Om in onze consumptiebehoeften te voorzien, 'vragen' we een deel van het biologisch productief aardoppervlak. Het gebruik van hernieuwbare materialen, infrastructuur en fossiele brandstoffen zijn drie milieufactoren die uitgedrukt worden in een oppervlakte-eenheid, bv. bosland nodig voor het hout in sportinfrastructuur, vruchtbare ruimte die bebouwd wordt, benodigde bosoppervlakte om CO₂ van de verbranding van fossiele brandstoffen op te nemen. Samengeteld en rekening houdend met de productiviteit van het landoppervlak (woestijn versus vruchtbare bodem) is dat de ingenomen ruimte uitgedrukt in globale vierkante meter. De vraag van een gemiddelde persoon op aarde is 2,7 hectare, bij Belgen is dat 7 hectare. Het aanbod van biologisch productief aardoppervlak is echter schaars en ligt met 1,8 hectare een stuk onder de vraag. Ecologisch gezien gaan we dus in het rood.

Quickscan Sportinfrastructuur

De Quickscan Sportinfrastructuur van Ecolife is een handige checklist in Excel om een eerste inschatting te maken van de ecologische voetafdruk van een sporthal. Aan de hand van eenvoudige vragen krijg je zicht op de CO₂-uitstoot en het equivalent in ecologische voetafdruk. Na een rubriek met algemene gegevens is er specifieke aandacht voor verlichting, verwarming en isolatie, water, afval, aankoopbeleid en mobiliteit. Per vraag wordt er

weergegeven wat de impact is van een duurzamer alternatief op de CO₂-uitstoot en uitbatingskost voor de exploitant. Soms is er geen direct financieel voordeel of ben je ook afhankelijk van het gedrag van de sporters zelf.

Ecologische voetafdruk sportaanbod

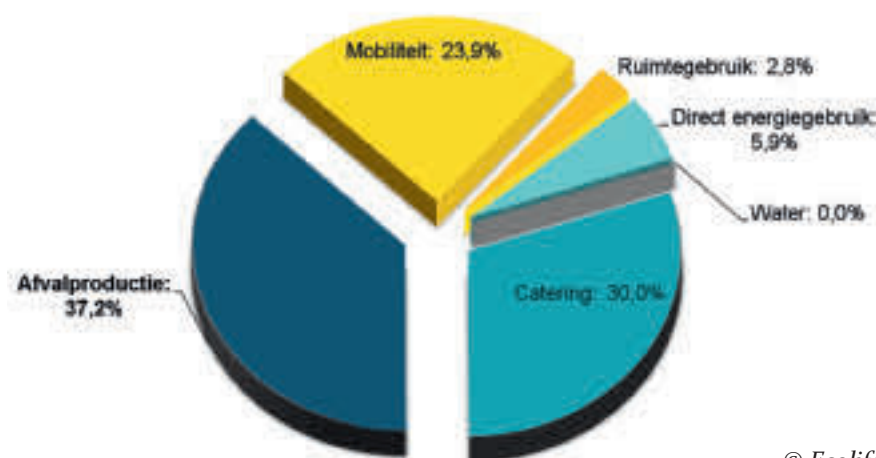
Evenementen hebben een grote milieu-impact. Afval, catering en mobiliteit nemen het grootste deel voor hun rekening (zie figuur 2). Om evenementen te verduurzamen op vlak van afvalbeheer zijn er diverse mogelijkheden:

- Beperk onnodige flyers, gadgets en verpakking van voedsel.
- Voorzie voldoende vuilnisbakken en gescheiden ophaling (via een afvaleiland).
- Maak specifieke afspraken met lesgevers, catering, infokramen over afvalbeperking.
- Plaats bij bevoorradingsposten de afvalpost niet bij de bevoorrading zelf maar kort erachter.
- Koop geen wegwerpmateriaal en gebruik oplaadbare batterijen.

De Quickscan Sportinfrastructuur is beschikbaar in de ISB-Kennisbank.

Om doeltreffend te zijn moeten ad-hocacties evolueren naar een gecoördineerde en planmatige aanpak

© Ecolife

FIGUUR 2 // De ecologische voetafdruk van een evenement

Het feit dat de schepen van Sport ook schepen van Milieu was, was een goede combinatie

Duurzaam aankopen

Bij duurzaam aankopen kijk je verder dan de aankoopkosten, worden de kosten over de hele levenscyclus in beschouwing genomen en spelen ecologische en sociale overwegingen ook een rol. Duurzaam aankopen is vaak iets duurder, maar gaat gepaard met een bewuster koopgedrag, wat de kosten dan weer drukt. Maar eigenlijk is de eerste vraag of de aankoop wel nodig is, want niet aankopen is het duurzaamst. Bijkomende informatie over duurzaam aankopen vind je via het Steunpunt duurzame lokale overheidsopdrachten (www.vvsg.be) en via de Milieukoopwijzer (www.milieukoopwijzer.be).

Mobiliteit

Als je wil dat mensen zich te voet, met de fiets of het openbaar vervoer verplaatsen, moet de randinfrastructuur hier op afgestemd zijn: een goede (niet alleen mooie) fietsenstalling, een schuilplaats bij de bushalte, communiceren dat er een fietsenstalling is, aangewezen buslijnen en -haltes, veilige fietsroutes aangeven, fietsherstelzuilen en openbare fietspompen voorzien ... Ook het gemeentepersoneel kan aangemoedigd worden om korte dienstverplaatsingen met de fiets te doen.

Sensibiliseren

Sensibilisering is een onmisbaar element in het geheel. Hier zijn er drie sporen waar je op kan inzetten. In de eerste plaats zal je zelf het goede voorbeeld moeten geven. Dus ook in de interne werking zijn de drie P's een rode draad. Vergeet niet dat het een zaak is van iedereen en niet enkel van de duurzaamheidsambtenaar. Een ander element is het verankeren van het concept duurzame ontwikkeling in het lokale beleid. Duurzaamheid wordt uitgedragen in het sociale beleid, het cultuurbeleid, lokale economie, het sportbeleid, ... Duurzaamheid moet in het besluitvormingsproces ingebakken zitten en gedragenheid en kennisopbouw bij het personeel zijn nodig. Het derde werkdomein is sensibiliseren: het overtuigen en stimuleren om een steentje bij te dragen en de boodschap blijven herhalen. Gewoontes aanpassen vraagt tijd. Lokale verenigingen zijn een belangrijke partner. Je kan clubs met eigen infrastructuur ondersteunen door hen gratis duurzaam bouwadvies aan te bieden of op bezoek te gaan bij een energiebewuste sportinfrastructuur of -club. Maar ook voor clubs zonder eigen infrastructuur kan je infomomenten of subsidies voorzien voor duurzame materialen, afvalbeleid ...

Om duurzame verplaatsingen aan te moedigen, kan je een (beveiligde) fietsenstalling voorzien, alternatieve routes promoten, een prijs verloten onder de gebruikers van openbaar vervoer enzovoort. Als je het grondig wil aanpakken, kan je voor evenementen een milieuteam aanstellen of iemand verantwoordelijk maken voor de milieu-invalshoek.

Ook bij het permanente sportaanbod kan er aandacht zijn voor afvalbeperking door bijvoorbeeld deelnemers aan het begin van een lessenreeks een drinkbus te schenken, expliciet te vragen dat kinderen een drinkbus en brooddoos meenemen op sportkamp of er consequent een aandachtspunt van te maken in het draaiboek.

Uit het veld

Stempelactie

Het stadspersoneel van Ronse kan stempels verzamelen door te voet, met de fiets of het openbaar vervoer naar het werk te komen. Wie een volle spaarkaart heeft, maakt kans op een cadeaucheque. Een vertaalbaar concept voor deelnemers van lessenreeksen?

Een tweede leven

Afval een tweede leven geven, helpt de afvalberg te beperken. In Gent organiseerden de Kringwinkels en het Netwerk Vrijtijdsparticipatie onder het motto 'Een sportuitrusting voor iedereen' een grote inzamelactie van sportmateriaal. In Vorst is er een *give box*, een publieke open kast waar buurtbewoners kleine spullen kwijt kunnen of kunnen meenemen. De kast is uitgegroeid tot een ontmoetingsplaats en dankzij de toegenomen sociale controle is er minder zwerfvuil. Welke gemeente heeft er als eerste een 'sport give box'?

Praktijk

Duurzaamheid in Hooglede

In Hooglede ging de duurzaamheidsbal in 2009 aan het rollen naar aanleiding van de Quickscan Sportinfrastructuur. 2010 was het jaar van de sport in Hooglede en een van de subthema's was 'sportgebouwen worden klimaatgebouwen'. Toen gebeurden de eerste aanpassingen. In 2011 en 2012 werd dit verder opgevolgd en in 2013 worden met het nieuwe bestuur nieuwe werkpunten en doelstellingen uitgewerkt. Kristof De Vriendt, sportfunctionaris, lichtte toe wat hij in samenwerking met de milieu- en technische dienst realiseerde.

Energie

- relighting (onderzoek en aanpassing);
- sensoren in kleine ruimtes;
- verhuur van het dak van de sporthal aan een firma die dit bedekte

met zonnepanelen – de gemeente koopt goedkoop groene stroom;

- studie om sporthal energiezuiniger te maken (aanpassingen te duur);
- elektronische sturing van de verwarming;
- groepsaankoop voor alle gebouwen samen.

Waterverbruik

- doorstromers op waterleidingen;
- meer gebruik van putwater/regenwater;
- testfase drinkwaterfontein-tjes (afvalbeperking);
- opvolging vanuit milieudienst/dienst duurzaamheid van de verbruiken en installatie van aparte tellers: maandelijks overzicht van de laatste 12 maanden om het verbruik te monitoren en eventuele problemen snel te detecteren.

Steekkaart Hooglede

- Hooglede – Gits : 10.000 inwoners
- 1 voltijdse sportfunctionaris
- 1 sporthalcomplex, 1 turnzaal van de gemeenteschool, 1 gevechtssportzaal, 2 grote en 2 kleine voetbalinfrastructuren, loop piste, petanquepleinen, visvijvers, ...

Afval

- gebruik en verhuur (incl. affiches milieudienst) van vuilnisbakken restafval en PMD;
- het schoonmaakpersoneel controleert of er bij het restafval PMD zit en corrigeert waar nodig;
- drinkwaterfonteinnetjes (met zwanenhals zodat drinkbussen er makkelijk onder kunnen);
- gebruik en verhuur van herbruikbare bekertjes;
- afvalbeleid tijdens grote evenementen i.s.m. de milieudienst;
- een eenvoudige, maar heel effectieve affichecampagne naar aanleiding van vuilnis in kleedkamers.

Aankoop

- Hoogede is een Fairtrade-gemeente en doet dus veel aankopen (koffie, fruitsap, prijzenpa-

ketten) via de wereldwinkel, maar ook voor recepties wordt er fruit en groente gekocht bij een lokale boer;

- FSC-label voor fit-o-meter, enveloppen, papier, gemeentenuis ...;
- gerecycleerd materiaal: speeltoestellen, zitbanken ...;
- milieuvriendelijke kantormaterialen (hervulbaar ...) en schoonmaakmiddelen.

Mobiliteit

- WK Cyclocross 2007: tijdelijk peron bij het oude station dat voor de gelegenheid weer even bediend werd;
- mobiele fietsstallingen bij evenementen;
- focus op sensibiliseren tijdens de komende beleidsperiode.

Sensibiliseren

- publicatie van gerealiseerde doelstellingen;
- steekproeven door de milieudienst en stickeractie als er nog toestellen aanstaan;
- affichecampagne met Hoogede-naars (met gekende gezichten werken, lijkt beter te werken dan een algemeen beeld);
- stickercampagne (licht uit, verwarming uit, ramen dicht ...);
- de milieudienst ziet toe op de aankoopprocedures en geeft tips voor alternatieve, meer duurzame producten;
- de zaalwachters zijn betrokken in het proces van sorteren;
- acties om mensen aan te sporen met de fiets te gaan;
- diverse activiteiten en acties samen met scholen, milieu-, jeugd- en cultuurdienst. //

Beter afval beheren

ISB en Fost Plus werkten samen een project uit om het afval in de sportcentra beter te sorteren en bieden verschillende soorten bestickerde afvalbakken aan een zeer interessante prijs aan. Daarnaast is ook aan het nodige communicatiemateriaal gedacht.

Je kan alle producten bestellen via de ISB-webshop op www.isbvzw.be. De tweede bestelperiode loopt vermoedelijk tot 30/11/2013.

Meer lezen over dit onderwerp?
Zoek in de ISB-Kennisbank met de trefwoorden
DUURZAAMHEID, MILIEU